

Analiza materialelor, cursurilor, programelor și strategiilor de instruire privind investigarea exploatăării sexuale și abuzului sexual online a copiilor, disponibile pentru ofițerii de urmărire penală/investigație în Republica Moldova

www.coe.int/children

Construim Europa
pentru și cu copiii

**Analiza materialelor, cursurilor,
programelor și strategiilor
de instruire privind investigarea
exploatării sexuale și abuzului
sexual online a copiilor, disponibile
pentru ofițerii de urmărire penală/
investigație în Republica Moldova**

Autor:
Andrea Bradley

Ediția engleză:

*Review of training materials, courses, programmes
and strategies on investigation of online
child sexual exploitation and abuse for law
enforcement officials in the Republic of Moldova*

Opiniile exprimate în prezenta lucrare
aparțin autorului și nu reflectă neapărat
politica oficială a Consiliului European.

Toate drepturile sunt rezervate. Nicio parte a
prezentei publicații nu poate fi tradusă, reprodusă
sau transmisă, sub nicio formă sau prin niciun
fel de mijloace, electronice (Internet etc.) sau
mecanice, inclusiv fotocopiere, înregistrare
sau orice sistem de stocare sau recuperare
de informații, fără permisiunea prealabilă
în scris a Direcției de Comunicare (F-67075
Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).

Toate cererile privind reproducerea sau traducerea
integrală sau parțială a acestui document
trebuie adresate Direcției Comunicări. Toate
celelalte corespondențe referitoare la această
publicație ar trebui să fie adresate Direcției
Drepturile Copilului; children@coe.int.

Copertă și machetă: Foxtrot SRL

© Fotografie copertă: Imagine folosită
sub licența Shutterstock.com

© Consiliul European, martie 2020

*Analiza materialelor, cursurilor, programelor
și strategiilor de instruire privind investigarea
exploatării sexuale și abuzului sexual online
a copiilor, disponibile pentru ofițerii de urmărire
penală/investigație în Republica Moldova*

Text elaborat și folosit cu permisiunea Consiliului
European. Această traducere neoficială este
publicată în coordonare cu Consiliul European, dar
cu responsabilitatea unică a traducătorului.

© Consiliul European, martie 2020

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului
„ Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale
și a abuzului sexual în Republica Moldova ”

Notă

Prezenta revizuire a fost efectuată sub auspiciile Diviziei pentru Drepturile Copilului din Departamentul pentru Drepturile Copilului și Valori Sportive al Consiliului Europei (CoE), în cadrul proiectului Consiliului Europei „Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual în Republica Moldova”.

Aceasta analizează materialele de instruire, cursurile, programele și strategiile privind exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor, disponibile pentru ofițerii de urmărire penală/investigație și oficialii din Republica Moldova.

La pregătirea acestei revizuii, au fost utilizate cadrul juridic relevant¹, programa de instruire a Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare” și alte materiale și documente relevante. Concluziile revizuirii se bazează pe contribuțiile părților interesate, ale unor organizații internaționale și ONG-uri relevante, colectate în timpul unei misiuni de constatare, desfășurată în perioada 1–4 octombrie 2019² și al unui atelier de lucru organizat la 27 februarie 2020 în Chișinău.

Revizuirea a fost efectuată de consultantul internațional **Andrea Bradley**, investigator digital și fondator, precum și director general al Zentek Forensics Limited – companie de investigație criminalistică digitală (Marea Britanie), în baza contribuției consultantului național **Iurie Roșca**, ofițer principal urmărire penală în cadrul Secției urmărire penală a Direcției investigații infracțiuni informatice (Republica Moldova), precum și a echipei de proiect a Consiliului Europei.

1. Vezi lista de legi relevante în Anexa 1 la prezenta revizuire.
2. Vezi Programul misiunii de constatare în Anexa 2 la prezenta analiză.

Cuprins

NOTĂ	3
ABREVIERI	5
1. INTRODUCERE	6
a. Metodologie	6
b. Misiune de constatare	7
2. INVESTIGAREA EXPLOATĂRII SEXUALE ȘI ABUZULUI SEXUAL ONLINE ASUPRA COPIILOR: ORGANELE DE URMĂRIRE PENALĂ/INVESTIGAȚIE	9
3. CURSURI, PROGRAME ȘI STRATEGII DE FORMARE DISPONIBILE PENTRU FORMAREA INIȚIALĂ ȘI CONTINUĂ/PROFESIONALĂ PENTRU OFIȚERII DE URMĂRIRE PENALĂ/INVESTIGAȚIE	11
(i) Cursuri de formare	11
(ii) Programe de formare	15
(iii) Strategii de formare	15
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	16
ANEXE	18

Abrevieri

AFOD (CEPOL)	Agenția Uniunii Europene pentru Formare a Organelor de Drept
ANC	Agenția națională pentru criminalitate din Regatul Unit
BFI (FBI)	Biroul Federal de Investigații (SUA) / Federal Buro of Investigation
CICDE (ICMEC)	Centrul internațional pentru copii dispăruți și exploatați (SUA) / International Centre for Missing and Exploited Children
CNCDE (NCMEC)	Centrul național pentru copii dispăruți și exploatați / National Centre for Missing and Exploited Children
COS (SOC)	Centru de operațiuni de securitate / Security Operation Centres
CSEAL (SELEC)	Centrul Sud-Est European de Aplicare a Legii / Southeast European Law Enforcement Centre
DIII	Direcția investigații infracțiuni informatice
ESASC	Exploatarea sexuală și abuzul sexual asupra copiilor
ESASOC	Exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor
ESIC (ICSE)	Interpol, Exploatarea sexuală internațională a copiilor / Interpol international child sexual exploitation
EUROPOL	Agenția Uniunii Europene pentru cooperare în aplicarea legii
IGP	Inspectoratul General al Poliției
INJ	Institutul Național al Justiției din Republica Moldova
GRIDCOP	Sistemul de protecție a copilului oferit de Coaliția pentru salvarea copiilor (CSC)
La Strada	Asociația Obștească Centrul Internațional „La Strada”
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
OIPC (IOCP)	Organizația Internațională de Poliție Criminală / International Organisation of the Criminal Police
PCCOCS	Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale

1. Introducere

Proiectul Consiliului Europei denumit Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual în Republica Moldova (octombrie 2018-martie 2020) este aplicat în cadrul Planului de Acțiuni al Consiliului Europei pentru Republica Moldova (2017–2020). Aceasta are ca scop sprijinirea Republicii Moldova la implementarea eficientă a Convenției Consiliului Europei privind Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția Lanzarote)³ și întărirea răspunsului statului împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual asupra copiilor (ESASC). Proiectul are trei componente-cheie axate pe: 1) armonizarea cadrului legislativ și de politici; 2) îmbunătățirea capacităților profesioniștilor; și 3) creșterea nivelului de informare privind prevenirea și protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual.

În acest context, și în special pentru a contribui la îmbunătățirea abilităților și cunoștințelor profesioniștilor pentru a răspunde la exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor (ESASOC), în perioada octombrie 2019-februarie 2020 a fost efectuată o revizuire a materialelor, cursurilor, programelor și strategiilor de formare disponibile funcționarilor responsabili de aplicarea legii, procurorilor și judecătorilor din Republica Moldova. Revizuirii similare ale activităților de formare au fost efectuate în paralel și în alte țări, în cadrul proiectului Consiliului Europei Europei Încetarea exploatării sexuale și abuzului sexual online asupra copiilor@Europa.

Prezentul raport se axează pe analiza cursurilor de formare, a programelor și strategiilor disponibile pentru ofițerii de urmărire penală/investigație în Republica Moldova. Un raport separat acoperă aspectele relevante pentru procurori și judecători în Republica Moldova.

Revizuirea are scopul de a acoperi următoarele subiecte:

- ▶ formare specializată privind ESASOC;
- ▶ formare în domeniul măsurilor specifice înainte, în timpul și după finalizarea procesului judiciar pentru a asigura că victimele copii sunt sprijinite pe tot parcursul procesului: inclusiv prin interviuarea prietenoasă a copiilor, folosirea unui limbaj accesibil copilului și adecvat vârstei acestuia, implicarea părinților/tutorilor/îngrijitorilor în procedură, metode nestandarde de a obține probe;
- ▶ organizarea de cursuri de formare specializate și regulate, de sprijin psihologic și de bunăstare pentru personal;
- ▶ cursuri de formare și informare privind cooperarea la nivel național și internațional.

a. METODOLOGIE

Ca punct de plecare pentru elaborarea metodologiei, un model de referință cu materiale de formare, programe și strategii internaționale existente, a fost elaborat și utilizat ca element de comparație, în raport cu care să se evalueze materialele, programele și strategiile actuale de formare disponibile pentru ofițerii de urmărire penală/investigație în Republica Moldova. Modelul de referință ține cont de bunele practici din legislația națională în vigoare în Marea Britanie și SUA și include următoarele aspecte relevante⁴:

- ▶ Formare privind practici de investigarea prietenoasă copilului pentru audiere și urmărire penală;
- ▶ Formare profesională intersectorială și cooperarea între toate părțile relevante la nivel național;
- ▶ Cooperare internațională și investigații transfrontaliere;
- ▶ Analiza probelor electronice, instruire privind cercetarea la fața locului, captarea datelor în timp real și tehnologia utilizată la investigare pentru protecția copilului;
- ▶ Instanța de judecată și prezentarea probelor;
- ▶ „Software” proactiv și reactiv;
- ▶ Investigația cu sursă deschisă și investigația sub acoperire;

3. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 263 din 19.12.2011.

4. Lista nu este completă, a se vedea Anexa 3 pentru mai multe detalii.

Metodologia a fost împărțită în etape separate (fig 01), concepute pentru a realiza următoarele:

1. Colectarea datelor la nivel național, cu scopul de a identifica trei domenii specifice legate de activitatea de formare, disponibilă și/sau organizată în domeniul ESASOC:
 - a. Cursuri de formare
 - b. Programe de formare
 - c. Strategii de formare
2. Obiectul colectării datelor de către experți a inclus colectarea de materiale de la organizațiile naționale și internaționale relevante care activează în domenii relevante pentru ESASOC.
3. Cercetare și analiză de documente, inclusiv:
 - a. Evaluarea detaliată a tuturor activităților, programelor și strategiilor de formare, identificate și disponibile în țară pentru ofițerii de urmărire penală/investigație, care acoperă ESASOC;
 - b. Identificarea aspectelor de îmbunătățit din cadrul cursurilor, programelor și strategiilor de formare existente.

Fig. 1 – Schema metodologiei.

b. MISIUNE DE CONSTATARE

Cursurile, programele și strategiile de formare disponibile, precum și necesitățile de formare pe aceste subiecte au fost explorate în timpul unei misiuni de constatare la Chișinău, Republica Moldova, desfășurată în perioada 1–4 octombrie 2019 ca urmare a colectării de date la nivel național. În timpul misiunii de constatare au fost consultați reprezentanți ai următoarelor instituții interesate și au fost explorate, în continuare, accesul ofițerilor de urmărire penală/investigație la cursuri de formare sau furnizarea de cursuri de formare către aceștia:

- ▶ Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova (MAI), inclusiv Academia „Ștefan cel Mare” (Academia de poliție);
- ▶ Inspectoratul General al Poliției (IGP);
- ▶ Institutul Național al Justiției din Republica Moldova (INJ);
- ▶ Procuratura Generală (PG);
- ▶ Curtea Supremă de Justiție (CSJ);
- ▶ Discuții pe grupuri tematice cu avocați selectați cu experiență în cazuri ESASC/ESASOC;
- ▶ Discuție tematică cu reprezentanți ai societății civile.⁵

5. Pentru mai multe detalii, a se vedea Programul misiunii de constatare în Anexa 2 la prezenta revizuire.

În urma discuțiilor au rezultat următoarele constatări:

- ▶ **Academia „Ștefan cel Mare”**, principala instituție responsabilă pentru organizarea formării inițiale și continue pentru poliție, nu are un curs de formare separat privind ESASOC inclus în programa de învățământ.
- ▶ **Procuratura Generală** nu asigură cursuri de formare pentru ofițerii de urmărire penală/investigație. Cu toate acestea, procurorii recunosc necesitatea de a furniza ofițerilor de urmărire penală/investigație instrucțiuni pentru investigarea cazurilor de abuz asupra copiilor și propun crearea unor astfel de instrucțiuni, însoțite de ateliere de lucru pentru a asigura și a promova investigarea abuzurilor asupra copiilor.
- ▶ Judecătorii **CSJ** au identificat o cerință de a instrui ofițerii de urmărire penală/investigație, în special a celor responsabili pentru primirea plângerii inițiale referitoare la abuzul sexual asupra copiilor. În activitatea lor, judecătorii ajung adesea la concluzia că procedurile nu sunt respectate, colectarea de probe și cercetarea inițială sunt uneori afectate și se pot pierde cazuri din cauza greșelilor făcute la prima etapă.
- ▶ **Avocații** au declarat că identifică în mod regulat o abordare problematică a primilor respondenți la raportarea unui abuz asupra copilului. Procedurile corecte nu sunt urmate, iar victimele/martorii sunt adesea lipsiți de sprijin psihologic sau legal. Aceștia sugerează că toate părțile interesate ar trebui să beneficieze în continuare de existența unor proceduri clare de urmat începând de la sesizarea inițială cu privire la o infracțiune. Este necesar ca aceste proceduri să fie adaptate pentru incidente online și offline. De asemenea, s-a estimat că aproximativ 30% dintre victime sunt descurajate să reclame o infracțiune sexuală, din cauza modului în care sunt tratate de la sesizarea inițială. În afară de aceasta, s-a afirmat că părinții sau îngrijitorii copiilor victime necesită, de asemenea, servicii de sprijin.

Pentru a îmbunătăți raportarea inițială a unui caz de abuz asupra copilului pe întreg teritoriul Republicii Moldova, ofițerii, în special cei din orașele îndepărtate, trebuie instruiți pentru a înțelege modul în care trebuie abordată o sesizare cu privire la un abuz asupra copiilor, sprijinul disponibil pentru victime, martori și familiile acestora, procedurile de urmat și tratamentul aplicat martorilor și victimelor.

2. Investigarea exploatării sexuale și abuzului sexual online asupra copiilor: organele de urmărire penală/investigație

Organele de urmărire penală/investigație, care pot avea mandat de investigare a ESASOC au fost identificate mai întâi pentru a determina și a evalua mai bine necesitățile lor de formare profesională.

Există mai multe organe de urmărire penală/investigație în Republica Moldova, dar numai unul deține în prezent competențele de specialitate și „software”-ul necesar pentru a investiga în mod proactiv cazurile de exploatare și de abuz sexual online asupra copiilor (ESASOC). Acesta este **o unitate specializată în cadrul Direcției investigații infracțiuni informatice (DIII)** a Inspectoratului Național de Investigații al IGP. DIII este alcătuită din 5 secții și una dintre ele este o unitate dedicată protecției a copilului. Având 7 ofițeri, această unitate este predominant proactivă și utilizează Sistemul de software pentru protecția copilului (GRIDCOP), oferit gratuit de către „Child Rescue Coalition” (SUA). Acest sistem identifică utilizatorii locali de rețele „peer-to-peer”, care tranzacționează imagini și/sau filme cu abuzuri sexuale asupra copiilor. În general, unitatea identifică 4–8 suspecți pe lună. Aceștia sunt susținuți de o echipă dedicată de 6 ofițeri de urmărire penală, iar urmărirea penală este supravegheată de procurori, care asigură ca dosarele de urmărire penală să fie întocmite în mod corespunzător și dacă imaginile identificate sunt verificate în baza de date internațională privind exploatarea sexuală a copiilor a Interpol (ESIC/ICSE-versiunea engleză).

Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) este singura unitate specializată din cadrul procuraturii, care se ocupă de cazuri de criminalitate cibernetică și ESASOC la nivel național. În prezent, există aproximativ 10 procurori detașați în această unitate.

În plus, **un birou dedicat din cadrul Procuraturii Municipiului Chișinău**, are misiunea de a se ocupa de infracțiuni de trafic de ființe umane și infracțiuni informatice. Există 5 procurori în cadrul acestui birou, care se ocupă de cazurile de criminalitate informatică, inclusiv ESASOC, care au loc în orașul Chișinău. Aceștia pot solicita asistență de la PCCOCS, sau pot transfera acestora pentru investigații cazuri mai ample și mai complicate din punct de vedere tehnic. De asemenea, Procuratura Generală are **o Secție specială care se ocupă de tehnologii informaționale și combaterea crimelor cibernetice** în cadrul Direcției Urmărire Penală și Criminalistică. Această secție este responsabilă de generalizarea și unificarea practicii în domeniu, precum și, în baza ordinului Procurorului General, să conducă, să exercite urmărirea penală și să reprezinte acuzarea în instanța de judecată în anumite cazuri, inclusiv cazuri ESASOC. Totodată, conform unui ordin al Procurorului General⁶, fiecare procuratură trebuie să desemneze printr-un ordin intern procurorul(ii), care să fie responsabil(i) de conducerea urmăririi penale în cazurile care implică copii.

În plus, există **ofițeri de urmărire penală și ofițeri de investigații⁷ în 38 unități teritoriale de poliție și 6 unități de poliție din Chișinău**, care pot primi sesizări în cazuri de ESASOC. Totuși, cele mai multe dintre aceste sesizări sunt transmise DIII și investigația este finalizată acolo.

Din punct de vedere istoric, la nivel internațional, competența de investigare a ESASOC a revenit de obicei, de ofițerilor cu experiență în domeniul IT și care aveau o înțelegere a complexității investigațiilor conduse pe Internet. Fără acest set de calificări, elementul „online” poate fi pierdut, iar urmărirea penală s-ar face în baza legislației „offline”.

6. Ordinul Procurorului General nr. 808 din 07.09.2010 privind sarcinile procuraturii în cauzele cu minorii.

7. Conform Legii privind activitatea specială de investigații nr. 59 din 29.03.2012, „ofițerul de investigație este împuternicit să ia măsuri speciale de investigații în limitele legislației în vigoare”.

Unele țări au identificat acesta este un domeniu specializat de investigare și au creat unități naționale care se ocupă de cazurile ESASOC. De exemplu, în Regatul Unit, **Unitatea de Protecție a Copilului în mediul Online și împotriva Exploatării** a fost înființată în 2006, ca parte a Agenției Naționale de Criminalistică. În Australia, **Grupul de lucru Argos**, o ramură a Serviciului de Poliție din Queensland, a fost înființat în 1997. Ambele unități sunt responsabile de investigarea exploatării și abuzului online al copiilor și/sau difuzarea de pachete de informații privind ESASOC.

Este încurajator că DIII a creat deja o unitate specializată pentru investigarea ESASOC. Cu toate că instrumentul principal de investigare al acesteia este GRIDCOP, aceasta preia în mod regulat investigații naționale care implică abuzuri online asupra copiilor. Unități dedicate pentru ESASOC, proactive, cum este unitatea specializată din cadrul DIII, nu sunt frecvent întâlnite la nivel național în această regiune. Se întâlnesc mai des unități de criminalitate informatică/protecție a copilului, care investighează ocazional o operațiune proactivă ESASOC, doar dacă timpul și resursele permit acest lucru. În acest context, existența unei unități dedicate, având misiunea de a identifica în mod proactiv persoanele cu interes în sexualitate infantilă este un semn pozitiv în lupta împotriva ESASOC în Republica Moldova.

3. Cursuri, programe și strategii de formare disponibile pentru formarea inițială și continuă/profesională pentru ofițerii de urmărire penală/investigație

În măsura în care a fost posibil, au fost analizate cursurile de formare inițială și formare continuă/profesională privind ESASOC, disponibile în prezent pentru ofițerii de urmărire penală/investigație pe subiectul ESASOC pentru a explora materialele și strategiile de formare despre ESASOC, existente în prezent. Secțiunea de mai jos începe cu identificarea organizatorilor de instruire, urmată de o analiză a materialelor, cursurilor, programelor și strategiilor identificate.

(i) CURSURI DE FORMARE

Ofertele de formare existente organizate intern ofițerilor de urmărire penală/investigație

Academia „Ștefan cel Mare” are responsabilitatea de a instrui toți recruții noi de poliție (curs de 16 săptămâni), ofițerii de urmărire penală/investigație (până la 3 ani), ofițerii la promovarea în grad, precum și pentru a oferi programe postuniversitare. Programa de instruire actuală a Academiei de Poliție conține doar module scurte privind investigarea tuturor tipurilor de infracțiuni sexuale, care se ocupă de toate tipurile de victime ale infracțiunilor sexuale, generalități privind interogarea infractorilor și o prezentare generală a probelor electronice.

În același timp, MAI este în curs de testare-pilot a unei noi formule de formare, prin crearea unui nou Centru de formare pentru ofițerii de urmărire penală/investigație⁸ care va fi responsabil exclusiv pentru formarea continuă/profesională a ofițerilor de urmărire penală/investigație mandat, în viitor, numai pentru formarea inițială a noilor recruți.

În cadrul Direcției de Dezvoltare Profesională a Academiei „Ștefan cel Mare”, au fost introduse cursuri noi de formare și acestea au fost livrate unui număr total de 111 de angajați din subdiviziunile subordonate ale MAI, care au beneficiat de formare începând cu februarie 2019 (a se vedea fig. 2 și fig. 3).

Fig. 2 – Cursuri de formare continuă organizate în anul academic 2018–2019⁹

1. Activitatea de prevenire și control al traficului de ființe umane

25.02.2019–26.02.2019: **30** de angajați din subdiviziunile subordonate ale MAI;

2. Activitatea de urmărire penală

08.04.2019–12.04.2019: **28** de angajați din subdiviziunile subordonate ale MAI;

8. Hotărârea nr. 53 din 17.01.2018 cu privire la Centrul Integrat de Formare a Organelor de Aplicare a Legii din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

9. Ordinul MAI nr. 214 din 22.06.2018 privind organizarea cursurilor de formare/specializare/recalificare în anul academic 2018–2019.

Fig. 3 – Cursuri de formare continuă organizate în anul academic 2019–2020¹⁰

1. Activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane grupul I

16.09.2019–18.09.2019: **24** de angajați din subdiviziunile subordonate ale MAI;

2. Activitatea de urmărire penală și investigație grupul II (Combaterea pornografiei infantile)

17.02.2020–21.02.2020: **29** de angajați din subdiviziunile subordonate ale MAI.

Ca parte a mandatului său, **IGP efectuează o analiză anuală a cerințelor de formare pentru departamentele de poliție**. La începutul fiecărui an, DIII identifică și solicită cursuri de formare, seminarii și/sau ateliere de lucru externe privind ESASOC, furnizate de Agenția Uniunii Europene de Cooperare cu Organele de Drept (Europol), ONG-uri și alte agenții internaționale de poliție. Aranjamentul neoficial în cadrul DIII este că, în cazul în care IGP finanțează participarea la un astfel de curs (de obicei numai cheltuieli zilnice de subzistență), membrii unității vor participa, pe rând, la cursurile de formare. În realitate, aceste oportunități nu sunt asigurate în mod regulat.

INJ, care este competent să asigure formarea judecătorilor și procurorilor și a altor profesioniști din domeniul juridic, organizează un seminar de două zile, de două ori pe an. Seminarul introduce tema exploatarea și a abuzului sexual asupra copiilor (ESASC) și este organizat de către formatori externi de specialitate, inclusiv un ofițer principal de urmărire penală din DIII al IGP și un reprezentant de la Centrul pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane. Cursul vizează judecătorii, procurorii și asistenții acestora. Există un acord încheiat între INJ și Academia „Ștefan cel Mare” conform căruia, la cererea Academiei, ofițerii de urmărire penală pot participa la cursurile organizate de INJ. Cu toate acestea, conform celor declarate de INJ în timpul misiunii, astfel de cereri nu au fost trimise niciodată și, deși acest curs de formare este accesibil ofițerilor de urmărire penală/investigație, de la inițiere acestuia până în 2018, nici un membru al personalului organelor de urmărire penală/investigație nu a beneficiat de această formare.

Noile cursuri de formare elaborate și organizate de Academia „Ștefan cel Mare” ilustrează faptul că MAI a identificat cerința de îmbunătățire a cunoștințelor în domeniul investigării cazurilor de ESASOC. Conținutul complet și metodele de predare nu au fost disponibile pentru revizuire, cu toate acestea subiectul acoperit pare să fie în conformitate cu cerințele Convenției Lanzarote și Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică¹¹, ceea ce constituie un început încurajator. Până în prezent au fost finalizate doar 4 cursuri, dar acest lucru ar putea duce spre stabilirea unei strategii oficiale de formare, care să asigure o acoperire și accesibilitate mai largă la instruire a mai multor ofițeri regionali.

Ofertele de formare existente organizate extern ofițerilor de urmărire penală/investigație

Majoritatea cursurilor de formare specifice ESASOC pentru ofițerii de urmărire penală/investigație din Republica Moldova au fost organizate și furnizate *ad-hoc* de către organizații externe, inclusiv organizații neguvernamentale naționale și internaționale, ambasade, unități specializate și organizatori de instruire având sediul în alte țări. În special, următoarele organizații au desfășurat activități regulate privind ESASOC și sunt prezente în Republica Moldova:

- ▶ **Asociația Obștească Centrul Internațional „La Strada”** (La Strada), care a apărut în Republica Moldova în anul 2011 și care are un mandat general de consolidare a capacităților în patru domenii: prevenirea traficului de ființe umane, prevenirea violenței domestice, prevenirea exploatarea sexuală a copiilor în scopuri comerciale și promovarea siguranței online a copiilor. Chiar dacă instruirea ofițerilor de urmărire penală/investigație nu este un obiectiv direct al acesteia, La Strada a asigurat instruire *ad-hoc* și a sprijinit și va continua să acorde sprijin atât timp cât finanțări vor fi disponibile. În timpul misiunii, La Strada și-a exprimat dorința de a-și intensifica activitățile în acest sens.
- ▶ **Ambasada Statelor Unite** a facilitat un curs de formare relevant pentru ofițerii de urmărire penală/investigație, organizat de către Grupul de lucru pentru copii al BFI (FBI – versiunea engleză), dar numai 1 ofițer a participat la curs, care între timp a plecat din Poliție. De asemenea, ambasada a oferit DIII echipamente IT noi și instruire IT adecvată și rămâne principalul donator în acest domeniu. În ianuarie 2016 a oferit instruire în „Investigații privind pornografia infantilă” pentru 6 angajați ai Unității specializate din cadrul DIII, în Budapesta. Planurile de viitor ale Ambasadei Statelor Unite includ asigurarea mai multor oportunități de formare pentru organele de poliție în acest domeniu, eventual în colaborare cu INJ.

10. Ordinul MAI nr. 374 din 20.06.2019 privind organizarea cursurilor de formare/specializare/recalificare în anul școlar 2019–2020.

11. Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică din 23.11.2001, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 302 din 22.12.2016.

Un număr redus de ofițeri operaționali din DIII au beneficiat de instruire din surse externe (pentru detalii suplimentare, a se vedea fig. 4 de mai jos) sau au utilizat posibilitățile de formare online cum sunt webinariile (furnizate de Agenția Uniunii Europene pentru Formare Organelor de drept (AFOD (CEPOL – versiunea engleză)). De aceste cursuri au beneficiat doar ofițerii în mod individual și nu au făcut parte dintr-un program de formare recunoscut. Pentru a asigura transferul de cunoștințe de la ofițerii instruiți la un număr mai mare de personal, IGP a organizat anterior câteva seminare, făcând apel la investigatorii de la DIII pentru a instrui ofițeri de investigație. Cu toate acestea, aceste inițiative bune au fost afectate în general, de organizare slabă și, în consecință, au avut participare redusă.

Fig. 4 – Instruiri asigurate membrilor DIII de către părți externe, în ultimii 4 ani

<p>2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ 2 ofițeri ai DIII au participat la „Combaterea pornografiei infantile pe internet”, organizat în cadrul proiectului „Îmbunătățirea cooperării internaționale în domeniul combaterii traficului de ființe umane, în contextul apărării legii”, organizat de Academia MAI al Belarus, cu sprijinul Organizației Internaționale pentru Migrație OIM în cadrul Academiei de Poliție din Minsk, Belarus.¹² <p>2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ 6 angajați ai DIII au participat la „Investigații privind pornografia infantilă”, organizat de către Academia Internațională a Organelor de Drept (ILEA) în comun cu Ambasada Statelor Unite în Moldova, la Budapesta, Ungaria; ▶ 1 angajat al DIII a participat la „Exploatarea sexuală a copiilor la nivel internațional”, organizat sub egida Secretariatului General al Organizației Internaționale a Poliției Judiciare Interpol, în Lyon, Franța; ▶ 2 angajați ai DIII au participat la „Utilizarea sistemului de protecție a copilului”, un eveniment organizat sub egida Agenției Britanice pentru Combaterea Criminalității Organizate, care a avut loc în Polonia, Varșovia; ▶ 2 angajați ai DIII au participat la „Investigarea infracțiunilor de trafic de ființe umane: urmărirea bunurilor ilicite în cadrul investigațiilor financiare paralele”, care a avut loc la Chișinău și a fost organizat de Consiliul Europei în cooperare cu Comitetul Național pentru combaterea traficului de ființe umane din Republica Moldova; ▶ 1 angajat al DIII a participat la cursurile de specialitate privind „Exploatarea sexuală a copiilor”, în cadrul Programului de schimb organizat de AFOD (CEPOL-versiunea engleză), în Wrocław, Polonia; ▶ 1 angajat al DIII a participat la al 17-lea curs de formare privind „Combaterea exploatării sexuale online a copiilor”, organizat de Europol în Selm, Germania; ▶ 2 reprezentanți ai DIII au participat la „Sesiunea de instruire privind investigațiile financiare în traficul de ființe umane”, organizat de Consiliul Europei în cooperare cu Comitetul Național pentru combaterea traficului de ființe umane în municipiul Chișinău. <p>2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ 1 angajat al DIII a participat la al 19-lea curs de formare „Combaterea exploatării sexuale online a minorilor”, care a avut loc în Selm, Germania și a fost organizat de către Europol; ▶ 2 reprezentanți ai DIII au participat la seminarul „Combaterea pornografiei infantile în spațiul Internetului” și au obținut accesul pentru a lucra în Sistemul de Protecție a Copilului furnizat de baza de date a Coaliției pentru Salvarea Copiilor (GRIDCOP)¹³. A avut loc la Minsk, Belarus; <p>2019:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ 1 angajat al DIII a participat la „Investigații online sub acoperire” oferit de Consiliul Europei la București, România.
--

12. Cursul de formare a inclus sesiuni teoretice și practice, axate pe acțiunile ofițerilor de urmărire penală cu referire la răspunsul, investigarea și efectuarea expertizei în cazurile de exploatare sexuală a copiilor pe Internet. Scopul cursului de formare a fost să dezvolte capacități de investigare a infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală online asupra copiilor, precum și de a consolida standardele internaționale comune, cu scopul de a eficientiza cooperarea internațională.

13. Pentru mai multe detalii a se vedea <https://childrescuecoalition.org/>

Fig. 5 – Alte oportunități de consolidare a capacităților și de instruire asigurate pentru membrii DIII în ultimii 4 ani

Conferințe/întâlniri	
2015:	<ul style="list-style-type: none">▶ 2 ofițeri ai DIII au participat la „Conferința regională privind investigarea exploatării sexuale online a copiilor”, organizată de către Agencia Națională pentru Combaterea Criminalității din Regatul Unit (ANCC) în cadrul Centrului Sud-Est European de Aplicare a Legii (CSEAL) în București, România;▶ 2 ofițeri ai DIII au participat la a 33-a reuniune a Grupului Interpol de experți privind infracțiunile împotriva copiilor, organizate sub egida Organizației Internaționale de Poliție Judiciară (OIPC/IOCP-versiunea engleză), Secretariatul General în Lyon, Franța;
2018:	<ul style="list-style-type: none">▶ 1 angajat al DIII a participat, în calitate de expert substituit, la a 20-a Reuniune a Comitetului Părților la Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale (Comitetul Lanzarote) organizat de Consiliul Europei la Strasbourg, Franța;▶ 1 angajat al DIII, împreună cu reprezentanți ai La Strada și PG au participat la evenimentul cu genericul „Riscurile de exploatare sexuală și a abuzului online asupra copiilor”, dedicat organelor de aplicare a legii din diferite state, organizat de NCA, în Londra, Marea Britanie;
2019:	<ul style="list-style-type: none">▶ 1 angajat al DIII, a participat, în calitate de punct focal național, la lansarea și conferința regională a proiectului regional al Consiliului Europei „Încetarea exploatării sexuale și abuzului online asupra copiilor @ Europa”, care a avut loc la Strasbourg, Franța.
Webinarii/2017	
	<ul style="list-style-type: none">▶ Ofițeri ai DIII au participat la webinarul de instruire privind utilizarea canalului virtual al liniei de informații cibernetice al Centrului National pentru Copii Dispăruți si Exploatați din Statele Unite (CNCDE/NCMEC – versiunea engleză).
Ateliere de lucru / 2017	
	<ul style="list-style-type: none">▶ 4 angajați ai DIII au participat la atelierul de lucru cu tema „Lupta împotriva exploatării sexuale a copiilor în mediul online”, un eveniment organizat în municipiul Chișinău de Programul de Parteneriat Polițienesc al Parteneriatului Estic al Uniunii Europene.
Mese rotunde	
2018:	<ul style="list-style-type: none">▶ 1 angajat al DIII a participat la masa rotundă cu tema „Punerea în aplicare a Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor: provocări și bune practici”, eveniment organizat în comun de către MAI și Consiliul Europei, care a avut loc în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene.
2019:	<ul style="list-style-type: none">▶ 1 angajat al DIII a participat la conferința „Cooperarea multi-sectorială pentru prevenirea și combaterea exploatării și abuzului sexual online asupra copiilor”, eveniment organizat de Consiliul Europei la Strasbourg, Franța. Conference/meeting

În total, mai mult de 18 oportunități de instruire/înbunătățire a cunoștințelor au fost asigurate din surse externe în ultimii 5 ani și peste 33 de membri ai personalului au participat la aceste cursuri de formare. Cu toate acestea, nu este clar cât de multe persoane au beneficiat de ele și dacă au existat mai multe evenimente la care a participat același ofițer. În orice caz, transferul de cunoștințe de la grupul mic de ofițeri care beneficiază de aceste inițiative și resurse de formare ar trebui să fie mai sistematic. Acest lucru ar diminua riscul de retenție scăzută a personalului. De exemplu, o bibliotecă online (wiki) este un mod de a împărtăși, cu costuri scăzute, cunoștințele și notițele de la instruirii, pentru a le pune la dispoziție unui grup larg de profesioniști. Replicarea eficientă și eficace a instruirii la nivel național ar necesita punerea la dispoziție a unor resurse suplimentare și, în plus, punerea în aplicare a unor structuri interne și a unor planuri oficiale pentru a permite organizarea de instruirii în cascadă.

(ii) PROGRAME DE FORMARE

Programele de formare organizate intern de organele de urmărire penală/investigație

Chiar dacă în Republica Moldova, în ultimii ani au fost efectuate multe sesiuni de formare legate de ESASOC pentru ofițerii de urmărire penală/investigație¹⁴, în timpul cercetării documentare și misiunii de constatare, nu a fost identificat nici un program de formare oficial în domeniul ESASOC. Spre deosebire de cursurile individuale organizate ad-hoc sau ca parte a altor module de formare, un program de formare ar fi o activitate de instruire pe termen lung, cu obiective pe termen lung, care ar cuprinde o serie de cursuri cu un program și costuri flexibile alocate pentru implementare.

Un program eficient de formare ar urma să aibă mai multe componente și etape de elaborare. În primul rând, trebuie stabilite necesitățile de formare: care este rezultatul dorit; care este diferența dintre obiectivul și capacitățile reale ale instituției de formare și abilitățile grupurilor-țintă care urmează să fie instruiți? În ceea ce privește ESASOC, nevoile de formare cheie includ necesitatea ca ofițerii regionali să obțină o instruire introductivă cu privire la procesele și procedurile specifice soluționării unei plângeri privind ESASOC. Necesitățile de formare ale investigatorilor din cadrul DIII, care au beneficiat deja de formare introductivă externă, sunt mult mai avansate. În final, trebuie stabilite obiective, trebuie concepute materiale de instruire, trebuie organizate cursuri de formare, obținută reacția cursanților („feedback”-ul) și aplicate îmbunătățiri. Toate acestea necesită timp, resurse și finanțare. Prin urmare, o abordare alternativă ar putea fi organizarea unui program de formare în cascadă a reprezentanților regionali de către investigatorii DIII. Acest lucru ar pune în valoare resursele externe de formare, mai avansate, accesibile ofițerilor din DIII.

În acest context, pentru a unifica practica și răspunsul la ESASOC la nivel european, un modul de formare cuprinzător și flexibil este în curs de a fi elaborat și testat de către Consiliul Europei în cadrul proiectului regional Încetarea exploatarea și abuzului sexual online asupra copiilor @ Europa¹⁵. Acest modul de formare vizează ofițerii de urmărire penală/investigații, procurorii și judecătorii și include 4 module practice și de formare prin exemple privind ESASOC:

1. Legea penală materială și procedurală relevantă ESASOC;
2. Cercetarea și urmărirea penală: Cercetarea proactivă a ESASOC;
3. Cercetarea și urmărirea penală: Cercetarea reactivă a ESASOC;
4. Drepturile victimelor: Protejarea copilului victimă sau martor pe tot parcursul procesului penal.

Modulele vor fi testate pe parcursul mai multor ateliere de lucru în Armenia, Azerbaidjan și Ucraina și vor fi îmbunătățite în continuare în baza reacțiilor primite de la participanți. Implementarea pilot a cursului de formare în colaborare cu părțile interesate din Republica Moldova va fi luată în considerare în faza a II-a a proiectului în 2020–2021. În combinație cu inițiative de formare și cu elaborarea materialelor planificate și deja finalizate la nivel local, standardele comune europene de formare privind ESASOC ar putea contribui în continuare la consolidarea unei abordări durabile a formării privind ESASOC în țară.

(iii) STRATEGII DE FORMARE

Strategiile de formare, organizate fie de organele de urmărire penală/investigație, fie luate în considerare de către organele de urmărire penală/investigație

O strategie de formare merge dincolo de un program de formare prin aceea că aceasta este un plan pentru dezvoltarea viitoare a personalului și este adesea furnizată prin diferite niveluri de instruire (introductiv, intermediar și avansat), acționând pentru obținerea unui obiectiv de competențe stabilit. Strategiile de formare trebuie să includă diferite tipuri de predare: clasă, mentorat, cursuri online, profiluri de dezvoltare personală, etc. O strategie de formare condusă eficient va încuraja dezvoltarea personalului, va asigura satisfacția la locul de muncă și, în cele din urmă, retenția personalului.

În timpul cercetării documentare și a misiunii de constatare nu a fost identificată nici o strategie de formare specifică ESASOC pentru organele de urmărire penală/investigație.

¹⁴. A se vedea Anexa 4 pentru mai multe detalii.

¹⁵. Pentru mai multe detalii, as vedea <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/endocsea-europe>

Concluzii și recomandări

Republica Moldova, aflată printre primii semnatari ai Convenției Lanzarote, a făcut progrese semnificative în ultimii 9 ani în ceea ce privește justiția în interesul copilului și investigarea proactivă a ESASOC. Cu toate acestea, în multe domenii acest lucru a fost fragmentat și puțin coordonat.

În acest context, am elaborat următoarele concluzii și recomandări, propuse pentru a rezolva lacunele și nevoile identificate:

- ▶ **Este necesară organizarea unor cursuri de formare mai cuprinzătoare privind ESASOC pentru toți ofițerii de poliție, pe întreg teritoriul Republicii Moldova.** Necesitatea instruirii angajaților poliției este recunoscută de toate părțile interesate intervievate, dar crearea și organizarea unor astfel de cursuri de formare nu se face într-un mod sistematic și cuprinzător. Secția investigații pornografie infantilă a participat la mai multe cursuri de formare, oferite de agenții externe, dar misiunea lor este colectarea proactivă de informații și investigarea de materiale pornografice cu minori postate online și a persoanelor care posedă/distribuie asemenea materiale. Ofițerii regionali din prima linie ar trebui să beneficieze de formare introductivă privind procesele și procedurile aplicabile soluționării unei plângeri privind ESASOC.
- ▶ Există mai mulți factori care afectează instruirea ofițerilor de urmărire penală în domeniul ESASOC. Nu în ultimul rând lipsa fondurilor. Un mod eficient de a depăși această stare ar fi implementarea **instruirii în cascadă**. Când ofițerii beneficiază de cursuri de formare, aceștia pot fi solicitați să ofere aceeași instruire colegilor lor. Astfel, ar spori nivelul de cunoștințe al mai multor persoane și s-ar forma baza unei strategii de formare. Cu toate acestea, este necesară elaborarea **unor structuri interne și a unor planuri oficiale** pentru a aplica această abordare. În plus, ofițerii ar putea fi încurajați să **utilizeze cursurile de formare gratuite, disponibile online ofițerilor de urmărire penală/investigație și webinarile**, de exemplu, cele furnizate de AFOD (CEPOL-versiunea engleză)¹⁶ și de Centrul Internațional pentru Copii Dispăruți și Exploatați (CICDE/ICMEC-versiunea engleză)¹⁷. Trebuie acordată atenție **formării de formatori** pentru ofițerii care ar putea furniza cursuri de formare în mod regulat. **Crearea și menținerea unei biblioteci online (wiki)** ar fi un mod excelent, cu costuri mici, de a împărtăși cunoștințe și notițe de la cursurile de formare.
- ▶ **Retenția personalului** este, de asemenea, un factor important, mulți ofițeri instruiți părăsind Poliția pentru locuri de muncă mai bine plătite în sectorul privat. Această problemă nu este specifică doar Republicii Moldova, ci este o problemă întâlnită în multe alte agenții de aplicare a legii, în întreaga lume. Creșterea criminalității cibernetice și impactul fenomenal pe care aceasta îl are asupra industriei, a creat nevoia industriei de a angaja respondenți la incidente cibernetice (Centru de operațiuni de securitate (COS)), plătiți adesea cu salarii mari, din cauza vulnerabilităților financiare.
- ▶ Mai multe părți interesate au sugerat că ar trebui asigurate cursuri de formare îmbunătățite și instrucțiuni pentru ofițerii respondenți de la unitățile de poliție teritoriale. A fost menționat că de multe ori ofițerii care primesc sesizarea inițială privind ESASC sau ESASOC au avut parte de foarte puțină formare privind modul de preluare a acestui tip de sesizare și nu cunosc, în general, drepturile copilului și procedurile adecvate de urmat. **Academia „Ștefan cel Mare” ar trebui să ia în considerare introducerea unor module specifice privind drepturile copilului, investigarea ESASC și ESASOC, procedurile pentru preluarea sesizării inițiale, informații privind agențiile de sprijin. O instruire mai bună la etapa de formare inițială pentru poliție ar asigura o mai bună înțelegere pentru toți recruții.** În plus, ar trebui analizată furnizarea de echipamente IT adecvate pentru a facilita formarea. În continuare, ar trebui aplicate cursuri de perfecționare regulate, pentru a acoperi legislația nouă și schimbările procedurale. Instruiri combinate cu toate agențiile (procuratura, ONG-uri, asistenți sociali și psihologi), ar îmbunătăți cunoștințele privind sprijinul disponibil și înțelegerea mandatului celorlalte părți interesate.

16. Pentru mai multe detalii, a se vedea <https://www.cepoleuropa.eu/tags/child-sexual-exploitation>

17. Pentru mai multe detalii, a se vedea <https://www.icmec.org/education-portal/>

- ▶ În mod ideal, **ar trebui stabilită o echipă dedicată de ofițeri, cu rolul exclusiv de a prelua/investiga și urmări penal sesizările de abuzuri sexuale asupra copiilor, atât online, cât și offline.** Acești ofițeri ar trebui să beneficieze de o formare adecvată cel puțin pe practicile prietenoase copilului, tehnicile de investigare, tehnicile de interogare (victime, martori și infractori suspecti), legislația relevantă¹⁸, elaborarea raportului, colectarea celor mai bune probe de la locul infracțiunii și înțelegerea probelor electronice (pentru ESASOC).
- ▶ Este foarte **recomandat să se încurajeze o abordare multidisciplinară a formării privind ESASOC, incluzând în instruire polițiști, procurori, asistenți sociali, psihologi și ONG-uri** pentru un tratament mai favorabil, eficient și eficace al victimelor/martorilor (în timpul urmăririi penale, cât și după finalizarea ei) și urmărirea penală cu succes a infractorilor. Ofițerii care fac parte din această „echipă” ar trebui să rămână în funcție pentru o perioadă minimă (minim sugerat – 2 ani). Acest lucru ar ajuta la o abordare consecventă a investigațiilor ESASC, ar asigura timp pentru a înțelege rolurile altor părți interesate și capacitatea de a crea un răspuns multidisciplinar, care să susțină victimele ESASC.
- ▶ Judecătorii și procurorii sunt obligați să mențină **o dezvoltare personală continuă (DPC)** și trebuie să aibă un anumit număr de ore de formare pe an, cu scopul de a păstra cunoștințele lor curente. **Acest tip de sistem ar putea fi introdus ofițerilor de urmărire penală/investigație**, în cadrul „echipei”, pentru a impune îmbunătățirea cunoștințelor și a contribui la o strategie oficială de formare privind ESASC/ESASOC. Ar fi benefic ca acest tip de formare să fie organizat de INJ, în colaborare cu judecători și procurori.
- ▶ **Ar trebui elaborat un ghid pe etape** (în mod ideal, de către „echipă”) **pentru ofițerii din prima linie.** Acesta ar oferi o descriere clară a acțiunilor și procedurilor care trebuie urmate atunci când se preia o sesizare de ESASC/ESASOC. Acesta ar trebui să includă, de asemenea, datele de contact ale părților relevante care oferă sprijin (24/7). Toți ofițerii ar trebui instruiți privind utilizarea acestui ghid în timpul formării lor inițiale de cadetși.
- ▶ Deoarece Republica Moldova oferă acces gratuit la Internet rapid și întrucât disponibilitatea telefoanelor inteligente și a dispozitivelor inteligente este în creștere, riscul de ESASOC pentru membrii tineri ai societății devine o problemă presantă. Instruirea ofițerilor de urmărire penală/investigație este un pas pentru a face față mai efectiv infracțiunilor raportate, dar este necesară o abordare mult mai cuprinzătoare. Prevenirea este mai eficientă decât tratarea și ameliorarea relațiilor între toate părțile interesate (organe de urmărire penală, servicii sociale, cadre didactice, părinți, procurori, judecători, avocați etc.) ar fi, fără îndoială, benefică pentru victime și pentru a simplifica modul în care acestea sunt protejate, susținute și tratate.

18. Codul Penal al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 985 din 18.04.2002, incriminează acțiunile ilegale în următoarele infracțiuni:

1. Articolul 175 al Codului Penal al Republicii Moldova, „Acțiuni perverse”;
2. Articolul 175¹ al Codului Penal al Republicii Moldova, „Ademenirea minorului în scopuri sexuale”;
3. Articolul 208¹ al Codului Penal al Republicii Moldova, „Pornografia infantilă”;
4. Articolul 208² al Codului Penal al Republicii Moldova, „Recurgerea la prostituția practică de un copil”;
5. Articolul 206 al Codului Penal al Republicii Moldova, „Traficul de copii”;
6. Articolul 174 al Codului Penal al Republicii „Raportul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani”;
7. Articolul 171 (alineatul 2b, 3b) Codul Penal al Republicii Moldova, „Violul” (săvârșit cu bună știință asupra unui minor);
8. Articolul 172 (alineatul 2b, 3b) al Codului Penal al Republicii, „Violul” (săvârșit asupra unei persoane minore în vârsta de până la 14 ani);
9. Articolul 173, „Hărțuire sexuală”.

Anexa 1: Bibliografia legislației, regulamentelor și deciziilor relevante studiate

1. Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, ratificată, adoptată în Lanzarote la 25.10.2007
2. Convenția privind criminalitatea informatică, adoptată la Budapesta, la 23.11.2001
3. Codul Penal al Republicii Moldova
4. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova
5. Legea privind prevenirea și combaterea criminalității informatice, nr. 20-XVI din 03.02.2009
6. Legea cu privire la informatică, nr. 1069-XIV din 22.06.2000
7. Strategia securității informaționale a Republicii Moldova pentru 2019–2024
8. Regulamentul privind organizarea și funcționarea Centrului pentru combaterea crimelor informatice al Inspectoratului Național de Investigații din cadrul Inspectoratului General al Poliției aprobat de Inspectoratul General al Poliției cu Ordinul nr. 123 din 01.07.2015
9. Decizia nr. 53 din 17.01.2018 cu privire la Centrul Integrat de Formare a Organelor de Aplicare a Legii din cadrul Ministerului Afacerilor Interne
10. Ordinul MAI nr. 214 din 22.06.2018 privind organizarea cursurilor de formare/specializare/recalificare în anul academic 2018–2019
11. Ordinul MAI nr. 374 din 20.06.2019 privind organizarea cursurilor de formare/specializare/recalificare în anul academic 2019–2020

Anexa 2:

Building a Europe
for and with children
Construire une Europe
pour et avec les enfants

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Analiza materialelor, programelor, strategiilor disponibile pentru judecători și procurori și organele de aplicare a legii cu privire la practicile prietenoase pentru copil și probele electronice privind exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor (ESASOC)

Cercetare pe teren cu părțile interesate cheie, incluzând întâlniri bilaterale și/sau discuții în grupuri tematice

PROGRAMUL MISIUNII DE CERCETARE PE TEREN

1–4 octombrie 2019, Chișinău, Republica Moldova

Componenta echipei:

- ▶ **Andrea Bradley**, consultant internațional al Consiliului Europei
- ▶ **Paul Chiosac**, consultant internațional al Consiliului Europei
- ▶ **Boris Talpă**, consultant național al Consiliului Europei
- ▶ **Iurie Roșca**, consultant național al Consiliului Europei
- ▶ **Mirka Honko**, Coordonator superior de proiect, „Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual în Republica Moldova”, Divizia pentru Drepturile Copilului, Consiliul Europei
- ▶ **Lucia Popescu**, Coordonator de proiect, „Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual în Republica Moldova”, Oficiul Consiliului Europei de la Chișinău

Marti, 1 octombrie 2019

9:00–10:00	Ședință cu Echipa misiunii Participanți: ▶ Echipa misiunii	<i>Oficiul Consiliului Europei/ Clădirea Sky tower Strada Vlaicu Pârcălab Nr. 63, Etaj 4 (Sala de ședințe)</i>
10:30–12:00	Institutul Național al Justiției din Republica Moldova ▶ Diana Scobioala , Directorul Institutului Național al Justiției ▶ Ecaterina Popa , Șefa departamentului de formare și cercetare ▶ Echipa misiunii	<i>Sediul Institutului Național al Justiției Strada Serghei Lazo Nr. 1</i>
12:30–13:30	Prânz	<i>Se va completa (TBC)</i>
14:00–15:30	Discuție tematică în grup cu reprezentanți ai societății civile. Participanți: ▶ La Strada , Dra. Ana Revenco, Director (TBC) ▶ Centrul național pentru prevenirea abuzului asupra copiilor , Dra. Iulia Gheorghieș, Coordonator justiție prietenoasă cu copiii și Dra. Diana Teberneac, consultant juridic & intervievator condiții speciale ▶ Echipa misiunii	<i>Oficiul Consiliului Europei/ Clădirea Sky tower Strada Vlaicu Pârcălab Nr. 63, Etaj 11 (Sala de ședințe)</i>
15:30–17:00	Discuție tematică în grup cu reprezentanți ai unor organizații internaționale Participanți: ▶ UNICEF , Sergiu Rusanovschi, Coordonator protecția copilului (TBC) ▶ Ambasada SUA , Tatiana Lungu, Manager de program, Secțiunea Justiție penală și aplicarea legii (TBC) ▶ Echipa misiunii	<i>Oficiul Consiliului Europei/ Clădirea Sky tower Strada Vlaicu Pârcălab Nr. 63, Etaj 11 (Sala de ședințe)</i>

Miercuri, 2 octombrie 2019

9:00–10:30	Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova (MAI) (Academia „Ștefan cel Mare”) Participanți: ▶ DI Iurie Odagiu , Director de studii ▶ DI Marian Gherman , Șef Departament activități de cercetare speciale ▶ DI Constantin Rusnac , Șef Departament cercetare penală și criminalistică ▶ Dra Victoria Jitari , Șef Unitate cooperare internațională ▶ Echipa misiunii	<i>Academia „Ștefan cel Mare” Strada Gheorghe Asachi Nr. 21</i>
11:00–12:30	Inspectoratul General al Poliției din Republica Moldova ▶ Artur Degteariov , Centrul pentru combaterea traficului de persoane, Membru din partea Republicii Moldova în Comitetul Lanzarote ▶ Echipa misiunii	<i>Sediul Inspectoratului General al Poliției Strada Tiraspol 11/1</i>
13:00–14:00	Prânz	<i>Se va completa (TBC)</i>

14:30–15:30	Procuratura Generală a Republicii Moldova Participanți: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Mariana Gornea, Procuror șef al Secției justiție juvenilă, Departamentul pentru politici, reformă și protejarea societății ▶ Veaceslav Soltan, Șef Departament Tehnologie informatică și cercetare a infracțiunilor cibernetice ▶ Gheorghe Bos, Șef Departament Management de proiecte ▶ Echipa misiunii 	<i>Sediul Procuraturii Generale Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt Nr. 73</i>
16:00–17:00	Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova Participanți: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Liliana Catan, judecător la Curtea Supremă de Justiție (Comisia penală) ▶ Maria Ghervas, judecător la Curtea Supremă de Justiție (Comisia penală) ▶ Echipa misiunii 	<i>Sediul Curții Supreme de Justiție Strada M. Kogalniceanu Nr. 70</i>

Joi, 3 octombrie 2019

09:00–10:00	Întâlnire cu avocați Participanți: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Arina Turcan, avocat ▶ Denis Terioschin, avocat ▶ Echipa misiunii 	<i>Oficiul Consiliului Europei/ Clădirea Sky tower Strada Vlaicu Pârcălab Nr. 63, Etaj 4 (Sala de ședințe)</i>
10:30–11:30	Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului (Secretariatul Permanent, Guvernul Republicii Moldova) Participanți: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Svetlana Mirca, Adjunctul Șefului Secretariatului Permanent ▶ Echipa misiunii 	<i>Sediul Guvernului Piața Marii Adunări Naționale Nr. 1</i>
12:00–13:00	Prânz	<i>Se va completa (TBC)</i>
13:30–14:30	Debriefing Participanți: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Echipa misiunii 	<i>Oficiul Consiliului Europei/ Clădirea Sky tower Strada Vlaicu Pârcălab Nr. 63, Etaj 11 (Sala de ședințe)</i>

Vineri, 4 octombrie 2019

09:45–11:00	Raport prezentat de echipa ESASOC la a doua ședință a Comitetului de coordonare (se va pune la dispoziție, separat, ordinea de zi)	<i>Locație: Hotel Bristol (sala „Assembly”) Str. Pușkin Nr. 32, Chișinău</i>
14:00–17:00	Participarea echipei la atelierul de lucru pentru prezentarea studiului privind Convenția Lanzarote (se va pune la dispoziție, separat, ordinea de zi)	<i>Locație: Hotel Bristol (sala „Assembly”) Str. Pușkin Nr. 32, Chișinău</i>

Contacte:

Mirka Honko, Coordonator superior de proiect: +33-644171408

Lucia Popescu, Coordonator de proiect: +373-79633226

Victoria Fonari, Asistent de proiect: 373-69681236

Anexa 3: Model de referință utilizat pentru prezenta revizuire și o trecere în revistă a analizei cursurilor de instruire, programelor și strategiilor curente identificate

Domeniul instruirii	Descriere scurtă
Instruire privind conducerea investigației	<p><i>Abilități de bază de detectiv la nivelurile inițial, intermediar și avansat – legi, proceduri, etc.</i></p> <p>Acest tip de instruire este acoperit în formarea inițială a recruților de poliție la Academia de Poliție.</p> <p><i>Conținutul nu a fost pus la dispoziție – nu a putut fi analizat</i></p>
Exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor	<p><i>Formare specifică rolul ofițerului/personalului în cazurile de ESASOC.</i></p> <p>Unele prezentări ad-hoc sunt furnizate de către reprezentanții de la Centrul pentru combaterea criminalității informatice – prezentate predominant judecătorilor la INJ sau în sesiuni de informare pentru funcțiile anuale (de exemplu Ziua Internetului sigur). Conținutul prezentării acoperă următoarele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Introducere în activitatea Secției de protecție a copilului, exemple de cazuri și de rezultate și campanii de sensibilizare a copiilor. 2. Metode de investigare a infracțiunilor de exploatare sexuală a copiilor utilizând tehnologii informatice. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Legislația relevantă ▶ Istoricul acestui tip de criminalitate ▶ Rețele „Peer to peer” ▶ Internetul ascuns („Darknet”) ▶ Exemple de „Grooming” ▶ Studii de caz ▶ ESASOC în scop comercial ▶ Mecanisme de raportare naționale și internaționale ▶ Rolul ONG-urilor ▶ Baza de date internațională privind exploatarea copiilor (ESIC/ICSE (versiunea engleză) – Interpol) <p><i>Aceste prezentări au fost furnizate numai ca diapozitive – conținutul real va diferi în funcție de cunoștințele vorbitorului. Conținutul complet nu poate fi studiat.</i></p> <p>În plus, noile cursuri de instruire elaborate și organizate de către Academia „Ștefan cel Mare” a MAI – în ultimele 12 luni, conțin tema ESASOC și a pornografiei infantile. Acest conținut nu a fost pus la dispoziție pentru analiză.</p>

Domeniul instruirii	Descriere scurtă
Identificarea victimei	<p><i>Curs special de formare pentru identificarea victimelor și infractorilor din imagini.</i></p> <p>Direcția investigații infracțiuni informatice a Inspectoratului Național de Investigații al IGP (Ministerul Afacerilor Interne) îndeplinește funcția de identificare a victimelor. Direcția investigații infracțiuni informatice administrează baza națională de date privind victimele pornografiei infantile și agresorii lor prin intermediul „Sistemului Informatic de Protecție a Copilului”.</p> <p><i>Instruirea a fost asigurată în 2016 de Agenția Britanică pentru Combaterea Criminalității Organizate.</i></p> <p>Conținutul acestui curs nu este disponibil pentru studiu</p>
Instruire privind interogarea	<p><i>Formare de specialitate privind interogarea victimelor, martorilor și infractorilor</i></p> <p>Un anumit nivel de instruire pentru interogare este asigurat de către Academia de Poliție.</p> <p>În plus, două dintre noile cursuri de instruire elaborate și organizate de Academia „Ștefan cel Mare” a MAI – în ultimele 12 luni, conțin subiectul comunicării eficiente cu copiii și infractorii. Conținutul acestui curs nu este disponibil pentru studiu</p> <p><i>Specialist interview training relating to victims, witnesses & offenders</i></p>
Înregistrarea interogatoriului	<p><i>Înregistrarea conținutului interogatoriului pentru utilizare în investigație și urmărirea penală</i></p> <p>Un anumit nivel de instruire pentru interogare este asigurat de către Academia de Poliție.</p> <p>Conținutul acestui curs nu este disponibil pentru studiu</p>
Practici de interogare și investigație prietenoase cu copiii	<p><i>Pregătire specifică în legătură cu interogarea copiilor, inclusiv utilizarea facilităților prietenoase cu copiii</i></p> <p>Două dintre noile cursuri de formare elaborate și organizate de Academia „Ștefan cel Mare” a MAI – în ultimele 12 luni, par să conțină tema practicilor prietenoase cu copiii, dar conținutul integral al formării nu a fost pus la dispoziție pentru analiză</p>
SCADIP	<p><i>Specialist Child Abuse Detective Improvement Programme (Program specializat pentru perfecționarea detectivilor privind abuzul asupra copiilor)</i></p> <p>Nu a fost identificată nici o dovadă a acestui curs</p>
Infracțiuni sexuale	<p><i>Formare de specialitate privind infracțiuni de natură sexuală</i></p> <p>Două dintre noile cursuri de formare elaborate și organizate de Academia „Ștefan cel Mare” a MAI – în ultimele 12 luni, par să conțină tema infracțiunilor sexuale, dar conținutul integral al formării nu a fost pus la dispoziție pentru analiză</p>
Protecția copilului	<p><i>Formare de specialitate în domeniul protecției copilului</i></p> <p>Nu a fost identificată nici o dovadă a acestui curs</p>
Protecție și bunăstare	<p><i>Formarea de specialitate în acest domeniu</i></p> <p>Nu a fost identificată nici o dovadă a acestui curs</p>
Instruire multi-agenții	<p><i>Instruire efectuată cu alte agenții implicate în bunăstarea și protecția copiilor</i></p> <p>Nu a fost identificată nici o dovadă a acestui curs</p>
Cooperarea la nivel național între părțile interesate	<p><i>Lucrul cu alte organisme implicate în colectarea probelor.</i></p> <p>Două dintre noile cursuri de formare elaborate și organizate de Academia „Ștefan cel Mare” a MAI – în ultimele 12 luni, par să conțină tema mecanismelor de cooperare și menționează, în mod specific, rolul jucat de La Strada, dar conținutul integral al formării nu a fost pus la dispoziție pentru analiză</p>

Domeniul instruirii	Descriere scurtă
Acorduri juridice de asistență mutuală și PC 24/7	<p><i>Curs de formare menit să ajute la utilizarea Acordurilor juridice mutuale și utilizarea punctului de contact 24/7 – standarde și proceduri</i></p> <p>Nu a fost identificată nici o dovadă a acestui curs</p>
Cooperare internațională și investigații transfrontaliere;	<p><i>Specific pentru modul în care sunt create și aplicate materialele și solicitările – sau răspunsul la acestea, pentru a asigura conformarea internațională.</i></p> <p>Academia „Ștefan cel Mare” acoperă acest subiect într-o oarecare măsură în modulul lor privind Criminalitatea informatică și acoperă: Utilizarea sistemelor informatice automatizate pentru detectarea și investigarea infracțiunilor informatice (sistemul informatic penal al Interpol, Europol; utilizarea sistemelor tehnice de măsuri de asigurare ale activității speciale de investigare la investigarea infracțiunilor informatice.</p>
Analiza probelor electronice	<p><i>Abilități de bază pentru a identifica și analiza dovezi digitale în cursul unei investigații ESASOC</i></p> <p>Unele prezentări ad-hoc sunt furnizate de către reprezentanții de la Centrul pentru Combaterea Criminalității Informatice – prezentate predominant judecătorilor la INJ sau în sesiuni de informare pentru funcțiile anuale (de exemplu Ziua Internetului sigur). Conținutul prezentării acoperă următoarele:</p> <p>Investigarea infracțiunilor comise cu utilizarea IT, care acoperă:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Conservarea datelor ▶ Legislație ▶ Compromiterea mesajelor de poștă electronică (e-mail) și alte infracțiuni cibernetice ▶ Verificări ale abonatului ▶ Activități de percheziție și sechestrare ▶ Social media ▶ Cripto monede. <p>În plus, cel mai recent curs de formare, elaborat și organizat de Academia „Ștefan cel Mare” a MAI (activitatea de urmărire și investigații penale), conține subiectul <i>Tehnologii utilizate în investigarea infracțiunilor</i>. Conținutul acestui curs nu este disponibil pentru studiu</p>
Instruire privind cercetarea locului infracțiunii	<p><i>Înțelegerea necesității de a capta, asigura și sechestra materialele relevante la locul faptei, inclusiv a datelor pe calculator.</i></p> <p>Unele prezentări ad-hoc sunt furnizate de către reprezentanții de la Centrul pentru combaterea criminalității informatice – prezentate predominant judecătorilor la INJ sau în sesiuni de informare pentru funcțiile anuale (de exemplu Ziua Internetului sigur). Conținutul prezentării acoperă următoarele:</p> <p>Investigarea infracțiunilor comise cu utilizarea IT, care acoperă:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Conservarea datelor ▶ Legislație ▶ Compromiterea mesajelor de poștă electronică (e-mail) și alte infracțiuni cibernetice ▶ Verificări ale abonatului ▶ Activități de percheziție și sechestrare ▶ Social media ▶ Cripto monede
Captura de date în direct	<p><i>Tratarea capturilor de date în direct și volatile la cercetarea locului infracțiunii, pentru investigații suplimentare</i></p> <p>Nu a fost identificată nici o dovadă a acestui curs</p>

Domeniul instruirii	Descriere scurtă
Tehnologii în investigarea protecției copilului	<p><i>Cunoștințe generale privind rolul jucat de tehnologie în ESASOC & modul în care aceasta este utilizată pentru a facilita infracțiuni</i></p> <p>Unele prezentări ad-hoc sunt furnizate de către reprezentanții de la Centrul pentru combaterea criminalității informatice – prezentate predominant judecătorilor la INJ sau în sesiuni de informare pentru funcțiile anuale (de exemplu Ziua Internetului sigur). Conținutul prezentării acoperă următoarele:</p> <p>Investigarea infracțiunilor comise cu utilizarea IT, care acoperă:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Conservarea datelor ▶ Legislație ▶ Compromiterea mesajelor de poștă electronică (e-mail) și alte infracțiuni cibernetice ▶ Verificări ale abonatului ▶ Activități de percheziție și sechestrare ▶ Social media ▶ Cripto monede <p>În plus, cel mai recent curs de formare, elaborat și organizat de Academia „Ștefan cel Mare” a MAI (activitatea de urmărire și investigații penale), conține subiectul <i>Tehnologii utilizate în investigarea infracțiunilor. Conținutul acestui curs nu este disponibil pentru studiu</i></p>
Instanța și prezentarea probelor;	<p><i>Pregătirea dosarelor de urmărire penală și capacitatea de a prezenta ancheta ESASOC în instanță. În mod specific furnizarea de probe tehnice într-un mod clar și ușor de înțeles.</i></p> <p>Nu a fost identificată nici o dovadă a acestui curs</p>
Software pro activ	<p><i>Software specializat pentru a ajuta la investigarea infracțiunilor ESASOC – de ex. GRIDCOP, Griffeye</i></p> <p>Direcția investigații infracțiuni informatice a Inspectoratului Național de Investigații al IGP (Ministerul Afacerilor Interne) îndeplinește funcția de identificare a victimelor. Direcția investigații infracțiuni informatice administrează baza națională de date privind victimele pornografiei infantile și agresorii lor prin intermediul „Sistemului Informatic de Protecție a Copilului”.</p>
Software reactiv	<p><i>Software utilizat pentru a prelucra capturi de probe digitale care vor fi produse ca dovezi – de ex Encase, X-Ways, FTK, Cellebrite, XRY, Oxygen etc.</i></p> <p>Encase, X-ways, FTK, Cellebrite, Ubersoft, BlueBear, Bit defender. Au fost organizate de Ambasada SUA.</p>
Investigarea cu sursă deschisă	<p><i>Formare pentru a identifica infracțiuni sau a aduna informații și dovezi justificative (în limitele legale), într-un mod probatoriu și care pot fi utilizate</i></p> <p>Nu a fost identificată nici o dovadă a acestui curs</p>
Legislații care se referă la CESEA	<p>Convenția de la Budapesta, Convenția Lanzarote</p> <p>În plus, cel mai recent curs de formare, elaborat și organizat de Academia Ștefan cel Mare” a MAI (activitatea de urmărire și investigații penale), conține subiectul transpunerii Convenției Lanzarote și Convenției de la Budapesta în Codul Penal. <i>Conținutul acestui curs nu este disponibil pentru studiu</i></p>
Investigația online sub acoperire	<p>Îndeplinirea sarcinilor sub acoperire pentru a identifica infracțiuni sau a interacționa cu infractori în limitele legale</p> <p>Nu a fost identificată nici o dovadă a acestui curs</p>

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 47 de state membre, dintre care 28 sunt membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.